

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2023**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Սովորողների մեջ ինքնուրույնություն,
նախաձեռնություն և ստեղծագործական
ունակությունների զարգացումը ֆիզկուլտուրայի
դասավանդման ընթացքում

ԱՌԱՐԿԱ

Ֆիզկուլտուրա

ՀԵՂԻՆԱԿ

Տատյանա Յուդաեվա Վիկտորովնա

ՄԱՐԶ

Երևան

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Գ. Մահարու անվան հ. 176 հիմնական դպրոց

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Գլուխ 1. Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին սովորողների ստեղծագործական ունակությունները բարձրացնելու մեթոդներ և տեխնիկա	5
Գլուխ 2. Տարրական դպրոցի ֆիզկուլտուրայի դասերին երեխաների մոտ անկախության ձևավորում.....	9
2.1 Ի՞նչ պետք է անի ուսուցիչը նախաձեռնողականություն և անկախություն զարգացնելու համար.....	12
Եզրակացություններ և առաջարկություններ.....	17
Գրականության ցանկ	19

Ներածություն

Երեխաների մոտ անկախության և նախաձեռնողականության ձևավորման խնդիրը եղել և մնում է այսօրվա մանկավարժության ամենահրատապ խնդիրներից մեկը: Ժամանակակից դպրոցի հիմնական խնդիրներից է պատրաստել մարդու, ով ունակ է ինքնուրույն որոշումներ կայացնել և արդյունավետ և ողջամիտ գործել կյանքի տարբեր իրավիճակներում: Այս առաջադրանքի հաջող իրականացումը մեծապես կախված է սովորողների ինքնուրույնության, նախաձեռնողականության ձևավորումից:

Ժամանակակից աշխարհում մարդը պարզապես պետք է կարողանա ստեղծագործ մտածել, ոչ ստանդարտ որոշումներ կայացնել: Կյանքի, առողջության, երկարակեցության և մարդու անհատականության գիտակցման տարիքային արժեքներն ավելի ու ավելի են դիտվում որպես հասարակության սոցիալական առաջընթացի չափանիշներ: Ապագայի մարդը ողջամիտ, մարդասեր, հետաքրքրասեր և ակտիվ անձնավորություն է, նա ամբողջական, համակողմանի զարգացած անհատականություն է:

Աշխատանքի էությունը ֆիզկուլտուրայի դասերի արդյունավետության բարձրացումն է երեխայի անհատականության համակողմանի զարգացման համար՝ միասնաբար ստեղծագործ երևակայության զարգացման հետ, խնդրահարույց խնդիրները լուծելու ունակությամբ, վերլուծելով դրանց գործունեությանը:

Հետազոտական աշխատանքի **նպատակն** է զարգացման կրթության մեթոդների և տեխնիկայի օգտագործումը, ակտիվացնել կրտսեր սովորողների ստեղծագործական գործունեությունը, զարգացնել առարկայի նկատմամբ կայուն հետաքրքրություն, բարելավել երեխաների ֆիզիկական, մտավոր զարգացումը, ձևավորել սովորողների մոտ անկախություն և նախաձեռնություն ֆիզկուլտուրայի դասավանդման գործընթացում:

Առաջադրված նպատակին համապատասխան ձևակերպված են հետազոտության հետևյալ **խնդիրները**.

- ուսումնասիրել և վերլուծել հոգեբանական, մանկավարժական և հատուկ գրականություն սովորողների ինքնուրույնության, նախաձեռնության և ստեղծագործական ունակությունների զարգացման համար,
- ուսումնասիրել ֆիզկուլտուրայի դասերին սովորողների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման տեսական հիմքերը,
- բացահայտել ստեղծագործական գործունեության ուժեղացման մեթոդները և տեխնիկն:

Այս առաջադրանքների կատարումը կօգնի ուսուցչին երեխաների մոտ դրական վերաբերմունք ձևավորել ֆիզիկական դաստիարակության դասերի նկատմամբ, զարգացնել սովորողների ստեղծագործական ներուժը, սոցիալականացման հմտությունները. գիտելիքների կիրառումը կյանքում:

Գլուխ 1. Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին սովորողների ստեղծագործական ունակությունները բարձրացնելու մեթոդներ և տեխնիկա

Վերջին տարիներին մանկավարժության և հոգեբանության մեջ մեծացել է հետաքրքրությունը կրտսեր դպրոցականների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման նկատմամբ: Այս պայմաններում մեծացել են անհատականության այնպիսի գծերի պահանջները, ինչպիսիք են նոր փորձի հանդեպ բաց լինելը և իրականության նկատմամբ ստեղծագործ վերաբերմունքը: Դա անելու համար անհրաժեշտ է ակտիվացնել ստեղծագործական ներուժը, զարգացնել ստեղծագործական կարողությունները, ստեղծագործական ունակությունները: Ցանկալի է զարգացնել նրանց կարողությունները շատ վաղ տարիքից: Ուստի դպրոցական կրթության մեջ հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել ստեղծագործական, այլ ոչ միայն վերարտադրողական մտածելակերպի զարգացմանը:

Ստեղծագործությունը բնորոշ է և առկա է յուրաքանչյուր երեխայի մեջ: Երեխաների մոտ ստեղծարարության դրսևորումը բավականին տարածված է, և փորձագետների մեծ մասը դրան վերագրում է այնպիսի ճանաչողական որակներ, ինչպիսիք են ֆանտազիան, ստեղծագործ երևակայությունը: Ստեղծագործության զարգացումը տեղի է ունենում ստեղծագործական գործունեության մեջ: Ըստ Ա.Մ. Մատյուշկինյան «երեխայի զարգացման ընթացքում տարրականից մինչև միջնակարգ դպրոցական տարիք (6-7-ից 12-13 տարեկան) մեծանում է ուշադրության և ինտելեկտի փոխադարձ ազդեցությունը: Այս ժամանակահատվածում հատկապես կարևոր է խթանել ստեղծագործական զարգացումը, ոչ ավանդական մտածողություն»:

Ֆիզիկական վարժություններ սովորեցնելիս ես օգտագործում եմ ստեղծագործական գործունեության ակտիվացման մեթոդներ՝ ըստ սխեմայի.

տեսություն - մեթոդիկա - պրակտիկա - ուղղում

Խնդրահարույց իրավիճակի ստեղծում: Տեսական գիտելիքների յուրացման գործընթացում էվրիստիկ զրույց-երկխոսություն, որի նպատակը գիտելիքի նկատմամբ հետաքրքրություն առաջացնելն է: Սկզբում գերակշռում են աշխատանքի վերարտադրողական ձևերը, բայց սովորողը պարզապես չի սովորում, նա դա մեծ չափով անում է սեփական ուժերով, մտորումներով, լուծումների որոնումներով, որոշ դրույթների համադրությամբ: Ուսուցչի դեկավարությամբ աշակերտը ընդգրկվում է ճշմարտության որոնման մեջ, սակայն չի ստանում պատրաստի գիտելիք, այլ քաղում է այն:

Պատմություն-բացատրություն: Թե ինչ է ուսումնասիրվում դասում բացատրվում են այս ֆիզիկական վարժությունին բնորոշ հիմնական հասկացությունները և տերմինները, կատարվում է վերլուծություն, ուսուցչի կողմից բացահայտվում են նմանություններն ու տարբերությունները արդեն ծանոթ շարժիչ գործողությունների հետ:

Բացատրություն: Թե ինչից է կախված արդյունքը (ինչպես ճիշտ կատարել շարժիչ գործողություն). սովորողները ուսուցչի հետ միասին կարևորում են հիմնականը և որոշում են երկրորդականը (զրույց-երկխոսություն): Մինչ սովորողները կատարում են առաջադրանքը (երեխաների ցանկությունը. կատարումը հաշվի է առնվում), ուսուցիչը հարցեր է տալիս՝ ո՞վ է ավելի ճիշտ կատարել վարժությունը և ինչու:

Զրույց-բացատրություն: Ինչ որակներ պետք է զարգացնել և կրթել այս գործողությունը ճիշտ կատարելու համար: Որտեղ և ինչի համար է այն անհրաժեշտ (կարելի է) օգտագործել, ինչ խաղի և կյանքի իրավիճակներում կարելի է օգտագործել այս շարժումը, ինչ մարզումներ տալիս է և այլն:

Շարժիչային գործողության գործնական իրականացում: Սովորողները սովորում են սռաջնային կամ հոսքային խմբային եղանակով: Այս մեթոդի օգտագործումը տալիս է շարժման ամբողջական պատկերացում, որն իրականացվում է որպես ամբողջություն՝ շեշտը դնելով տվյալ տարիքում առավել մատչելի տարրի վրա, որն ուղղակիորեն ազդում է արդյունքի վրա: Այս դեպքում

յուրաքանչյուր աշակերտի համար կիրառվում է խրախուսման մեթոդը անհատապես:

Փոխադարձ հսկողության վրա հիմնված ուղղում: Աշակերտները նախ վերլուծում են իրենց ընկերների կողմից շարժիչ առաջադրանքի կատարումը, այնուհետև ինքնանման հիման վրա պարզում են, թե վարժությունը ճիշտ է կատարվել, թե սխալ, և ինչ է պետք անել բարձր արդյունքների հասնելու համար:

Ֆիզիկական վարժությունների ուսուցման նման մոտեցումը ակտիվացնում է երեխաների ինքնաճանաչման գործընթացը, ներառում է ուսումնասիրված շարժիչ գործողության համապարփակ գաղափարի ստեղծում և դրա գիտակցված իրականացում դպրոցականների մոտ:

Վերապատրաստման յուրաքանչյուր փուլ պահանջում է նաև համապատասխան տեխնիկա, որն ակտիվացնում է ստեղծագործական գործունեությունը:

Վարժության սկզբնական ուսուցման փուլում կարևոր է ոչ միայն այն երեխաներին ցույց տալ անթերի, այլև շարժումների յուրաքանչյուր տարր հաջորդաբար բացատրել կրկնակի կտրված ցուցադրման ժամանակ: Այսպիսով, երեխաները հիշում են վարժությունների հաջորդականությունը, պատկերացում են կազմում շարժման մասին:

Դասի հուզականության բարձրացման լավ արդյունքներ տալիս են ձայնագրության օգտագործումը: Դասի ներածական մասում քայլելու, վազքի և ընդհանուր զարգացման վարժությունների երաժշտական ուղեկցությունը պետք է սկսվի ոչ թե անմիջապես, այլ վարժության երկու կամ երեք կրկնությունից հետո: Երրորդ դասից սկսած՝ սովորողները կարող են ինքնուրույն կատարել վարժություններ երաժշտության ներքո՝ առանց ուսուցչի հրամանների՝ առաջնորդվելով միայն երաժշտության ռիթմով և ձայնագրված ազդանշաններով: Միաժամանակ ուսուցիչը հնարավորություն է ստանում ավելի ուշադիր հետևել աշակերտներին՝ ուղղելով նրանց սխալները:

Երաժշտության տարբեր տեսակների նկատմամբ մարդու տարբեր հուզական արձագանքները հայտնի էին հին հույներին: Այս տարբերությունը պահանջում է հատուկ երաժշտական ծրագրի ընտրություն՝ մկանների աշխատանքը խթանելու համար: Երաժշտությունը ազդում է մարդու վրա որպես ռիթմիկ խթան և որպես հուզական խթան: Ուստի դրական է ազդում, եթե ֆիզիկական վարժությունները կատարվում են երաժշտության ռիթմով (դրա համար դասի համար պետք է ընտրել ռիթմիկ երաժշտություն)[2]:

Վարժությունների խորը ուսուցման փուլում կարևոր դեր են խաղում այն տեխնիկաները, որոնք ակտիվացնում են երեխայի մտավոր գործունեությունը, բարելավում են նրա ըմբռնումը շարժման կառուցվածքի մասին: Կախված վարժության բարդությունից, օգտագործվում են տարբեր տեխնիկա.

- Երեխաները հրավիրվում են հիշելու, թե ինչպես պետք է կատարել վարժությունը, ինչ մեկնարկային դիրքից սկսել և ինչպես ավարտել: Սովորողները հիշում են վարժությունը, բացատրում դրա կատարումը:
- Ուսուցման փուլում կարևոր տեղ է հատկացվում վարժությունների կատարման տարբերակներին: Երեխաների ուշադրությունը հրավիրում են նրա նոր մանրամասների վրա, թե ինչն է նորը մեկնարկային դիրքում, մարմնի մասերի դիրքը և այլն: Քանի որ երեխաները հասկանում են տարբեր շարժումների հնարավորությունը, ես առաջարկում եմ, որ նրանք իրենք հանդես գան վարժությունների տարբերակներով:
- Ես երեխաներին աստիճանաբար բերում եմ վերապատրաստման երրորդ փուլ՝ համախմբել և կատարելագործել վարժությունը: Այն փաստը, որ երեխաները պատկերացում ունեն շարժման, հմտությունների ավտոմատացման, համապատասխան տերմինաբանության իմացության մասին, որն օգնում է երեխաներին նկարագրել վարժությունները, նրանց տանում է բացօթյա խաղերում և առօրյա կյանքում հմտությունների ինքնուրույն օգտագործման:

Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցման պրոցեսում նույնպես կիրառվում են դասի կազմակերպման բոլոր հայտնի մեթոդները՝ ֆրոնտալ, խմբային, խաղային, մրցակցային: Այս կամ այն մեթոդի ընտրությունը մեծամասամբ կախված է դասի նպատակներից և ուսուցման փուլից: Այսպես՝ կարճ տարածության վազքի տեխնիկայի ուսուցման նախնական փուլում նպատակահարմար է ֆրոնտալ մեթոդի կիրառումը: Նախ և առաջ ստուգվում է մեկնարկի ժամանակ ձեռքերի և ոտքերի ճիշտ դիրքը[1]:

Այսպիսով, սովորողների ստեղծագործական կարողությունների նպատակային զարգացման համար անհրաժեշտ է հետևել վերը նշված տրամաբանությանը և կիրառել այն՝ կիրառելով թվարկված մեթոդներն ու տեխնիկան դասի նշված փուլերում:

Գլուխ 2. Տարրական դպրոցի ֆիզկուլտուրայի դասերին երեխաների մոտ անկախության ձևավորում

Անկախությունը ընդհանուր ընդունված իմաստով մարդու անկախությունն է, կարողությունն ու ցանկությունը՝ գործողություններ կամ արարքներ կատարելու առանց ուրիշների օգնության: Անկախ դառնալը երեխայի օբյեկտիվ անհրաժեշտությունն է և բնական կարիքը: Երեխան, ավելի քան բոլորը, ձգտում է ցույց տալ իր «ես»-ը, ինքնահաստատվել իր գիտելիքների մեջ՝ համոզելով մեծահասակին, որ նա կարող է անել մի բան, առանց նրանց օգնության: Հետևաբար, երեխաները մեծահասակի դաստիարակչական ազդեցությունն անցնում են իրենց կենսափորձի պրիզմայով, մերժում կամ ընդունում այն և, կախված դրանից, կառուցում են իրենց վարքագիծը[4]:

Երեխաների նախաձեռնությունը երեխայի զարգացման ամենակարևոր ցուցիչն է, դա երեխաների ինքնուրույն, ակտիվ գործողություններ կատարելու ունակությունն է, երեխաների հաղորդակցական կարողությունների զարգացումը, որը թույլ է տալիս լուծել կոնֆլիկտային իրավիճակները հասակակիցների հետ, Նախաձեռնող երեխան ձգտում է կազմակերպել տարբեր արդյունավետ տիպի

անկախ գործունեություն՝ խաղեր: Այդպիսի երեխան գիտի, թե ինչպես գտնել զբաղմունք, մասնակցել համատեղ գործունեությանը, հետաքրքրել այլ երեխաներին, ինքնուրույն բացատրում է խաղի կանոնները, անվտանգության պահանջները և առանձնանում է սեփական որոշումներ կայացնելու ունակությամբ: Նախաձեռնող երեխան ակնհայտորեն դրսևորում է այնպիսի տարբերակիչ հատկություններ, ինչպիսիք են հետաքրքրասիրությունը, հնարամտությունը:

Ինքնուրույնության և նախաձեռնողականության դաստիարակության խնդիրները կարող են լուծվել ֆիզկուլտուրայի դասի բոլոր հատվածներում: Այսպիսով, ներածական մասում նպատակահարմար է ներառել առաջադրանքների երկու շարք. առաջադրանքներ, որոնք պահանջում են երեխային ինքնուրույն ընտրել առաջարկվող տարբերակներից գործողության առավել օպտիմալ մեթոդը և առաջադրանքներ, որոնք ուղղված են գոյություն ունեցողների հիման վրա շարժումների նոր համակցություններ ստեղծելուն:

Առաջին շարքը ներառում է.

ա) խնդրի որոնման իրավիճակները, որոնք ակտիվացնում են երեխայի մտածողությունը, պահանջում են, որ նա ստեղծագործորեն օգտագործի ձեռք բերված շարժման փորձը (ինչպես վերակառուցել շարքը, ինչպես վերականգնել շարքը այնպես, որ ամենափոքր երեխան լինի առջևում, ձեռքերը պետք է վերցնել, որպեսզի ուսերը չթուլանան և այլն):

բ) ցուցում գործողությունների հաջորդականության վերաբերյալ, որը փոխարինում է երեխաների գործունեության սովորական ուղղորդմանը (հրաման - մեխանիկական վերարտադրություն): Ժամանակի ընթացքում հրահանգների բովանդակությունը պետք է ներառի ինքնատիրապետման տարրեր. «Արագ երաժշտության ներքո պետք է ցրվել դահլիճով, իսկ դեպի երթ՝ արագ շարվել շարքում և շարունակել քայլել: Ես կտեսնեմ, թե ով արդեն սովորել է ճիշտ քայլել:

Առաջադրանքների երկրորդ շարքը ներառում է ծանոթ վարժությունների մասնակի կարգավորում. քայլելիս ձեռքերի շարժումներ անել, պտտվելուց, վազելուց հետո ընդունել անսովոր ստատիկ դիրք, հաղթահարել «ցատկուղին» ոտքերի դիրքի փոփոխությամբ և այլն: Ընդհանուր զարգացման վարժությունները

նույնպես կարող են կարգավորվել: Օրինակ, հրավիրեք երեխաներին ընտրել ոտքերի մեկնարկային դիրքը squats, bends ժամանակ, փոխել վարժությունը այնպես, որ այն կատարվի ոչ թե չորս, այլ երեք հաշվարկով և այլն:

Տարրական դասարանների երեխաների մանկավարժական դիտարկման արդյունքում ես պարզեցի, որ շատերը դժվարանում են ինքնուրույն գործունեություն ընտրելիս և իրականացնելիս, դժվարանում են ինքնուրույն կատարել վարժություններ, առաջադրանքներ և հազվադեպ են նախաձեռնություն ցուցաբերում խաղային գործունեության ընտրության հարցում: Այս դիտարկումը հաստատելու համար ես հետևում էի 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ դասարանների սովորողներին՝ հեռավար ուսուցման ժամանակ (համաճարակի ժամանակ): Աշակերտներին առաջարկվեց ստեղծագործական առաջադրանք՝ «Ես տանը նստած եմ, ֆիզկուլտուրա եմ անում» թեմայով՝ որոշելու յուրաքանչյուր տարիքային խմբի երեխաների անկախության աստիճանը: Վերլուծելով երեխաների անհատական զարգացման մոնիտորինգի արդյունքները՝ պարզվել է, որ երեխաների 72%-ը նախաձեռնողականություն չի ցուցաբերում և ինքնուրույն չէ առաջադրանք ընտրելիս, երեխաների 38%-ն ինքնուրույն ընտրել է առաջադրանքների հետևյալ տեսակները՝ ինքնատիրապետման օրագիր, վարժություններ կատարելու մասին տեսանյութ, արտադասարանական գործունեության մասին վարպետության դասի տեսանյութ: Հարցվածների 51%-ը նպատակներ չի դնում և նպատակին հասնելու համար որոշակի գործողություններ կատարելու անհրաժեշտություն չի տեսնում. Երեխաների միայն 49%-ն է ակտիվ ճանաչողական գործունեության մեջ, հետաքրքրասեր: Բացահայտվել է նաև, որ երեխաների 50%-ն ինքնուրույն ֆիզիկական ակտիվությամբ չի զբաղվում:

Այսպիսով, երեխաների անհատական զարգացման մոնիտորինգի ստացված արդյունքները հաստատեցին դպրոցական տարիքի երեխաների անկախության զարգացման և նախաձեռնողականության զարգացման համար պայմանների ստեղծման արդիականությունն ու անհրաժեշտությունը:

2.1 Ի՞նչ պետք է անի ուսուցիչը նախաձեռնողականություն և անկախություն զարգացնելու համար

Քանի որ այս խնդիրն ազդում է երեխաների հետ կապված բոլոր կրթական գործունեության վրա, ես այն լուծում եմ կրթական գործունեության տարբեր տեսակների և ձևերի մեջ:

Դասարանում ես ուշադրություն եմ դարձնում սովորողների անկախությանը: Միայն անկախ, գիտակից, պատշաճ ֆիզիկական ակտիվությամբ և պատշաճ ռեժիմով սովորողների գործունեությունը կրթական առաջադրանքների կատարման մեջ ապահովում է ֆիզկուլտուրայի դասերի որակը և արդյունավետությունը: Դասընթացներ անցկացնելիս ես օգտագործում եմ դասավանդման տարբեր մեթոդներ և ձևեր՝ կախված դասերի թեմայից և սովորողների տարիքային հոգեբանական առանձնահատկություններից: Դասերին կիրառում եմ դասավանդման ավանդական և ժամանակակից (այլընտրանքային) մեթոդներ (խաղեր, մրցույթներ, մրցույթներ):

Երեխաների հետ զրույցի ընթացքում և քննարկումների ժամանակ ես հետևում եմ երեխաների նախաձեռնությանը, անցկացնում եմ տեսական պարապմունքներ և ստեղծում առաջադրանքներ՝ ելնելով երեխաների հետաքրքրություններից և տալիս եմ մի քանի տարբերակների ընտրություն: Ճանաչողական մոտիվացիայի զարգացման համար երեխաներին առաջարկում եմ ստեղծել խմբակային և անհատական նախագծեր, խրախուսում եմ ակտիվորեն մասնակցել տեղեկատվության հավաքագրմանը: Շատ կարևոր եմ համարում երեխաներին իրենց գործունեությունը պլանավորելու հնարավորություն տալը: Յուրաքանչյուր դասի սկզբում սովորողներին հարցնում եմ «Ի՞նչ ենք անելու այսօր»: Դասի վերջում քննարկվում է, թե ինչ հետաքրքիր բաներ են տեղի ունեցել դասի ընթացքում, ի՞նչ է արդեն եղել, էլ ի՞նչ կցանկանայինք անել, էլ ի՞նչ կարող ենք անել: Երեխաների հետ իմ աշխատանքում ես փորձում եմ նշել և հրապարակայնորեն աջակցել յուրաքանչյուր երեխայի հաջողությունը:

Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ երեխաները ընտրում են իրենց առաջադրանքները: Ինչ-որ մեկը վարժություններ է անում (որպես կանոն, մենք բաժանվում ենք 5 հոգանոց խմբերի, յուրաքանչյուր խումբ ունի իր կազմակերպիչը): Մի քանի սովորողներ աստասխանատու են գույքագրման բաշխման և հավաքման համար: Առաջադրանքները կատարելիս կան օգնականներ՝ նրան օգնում են այն սովորողներին, ովքեր չեն կարողանում ինչ-որ բան անել: Երեխաները մեծ հաճույքով և պատասխանատվությամբ կատարում են բոլոր առաջադրանքները:

Այսպիսով, յուրաքանչյուր երեխա հնարավորություն է ստանում իրացնել ինքն իրեն, լինել առաջնորդ, ներկայացնել այն, ինչ սովորել է: Ինքնագնահատականն է ինքնավստահության և սեփական կարողությունների ձևավորումը, գործունեության նպատակասլացությունը, ինքնորոշումը որպես ընդհանուր գործընթացի նշանակալի մասնակցի: Այլ երեխաների գործունեությունը ստեղծում է անհրաժեշտ հիմք ճանաչողական մոտիվացիայի և սեփական ճանաչողական գործունեության նկատմամբ հետաքրքրության համար, խթանում է նախաձեռնությունը: Օրինակ, վարպետության դաս «Վարժություններ ճկունության զարգացման համար»: Վարպետության դասից հետո երեխաները միմյանց սովորեցնում են ինչ-որ նոր, հետաքրքիր վարժություններ և ամենագլխավորը՝ սովորեցնում են ինքնուրույն ջանքեր գործադրել լավագույն արդյունքի հասնելու համար:

Ֆիզկուլտուրայի դասերից ազատված սովորողները սիրում են ստեղծագործական առաջադրանքներ կատարել (կազմակերպել գուշակության խաղեր (օրինակ՝ ինչ սպորտի մասին է խոսքը), որը նաև երեխաների հետ աշխատանքի ձևերից է, որն օգնում է զարգացնել նրանց անկախությունը: Օրինակ՝ աշակերտը երեխաներին առաջարկում է «Գտիր գույգ» խաղը (թեմա՝ «Սպորտային սարքավորումներ»): Կտրում է նույն քառակուսիները սպիտակ ստվարաթղթից: Յուրաքանչյուր երեխային բաժանում են երկու քառակուսի: Քննարկեք, թե ով և ինչ է նկարելու: Առաջին երեխան մի քարտի վրա փայտ է նկարում, մյուսում՝ հոկեյիստ: Երկրորդը՝ գնդակն ու ֆուտբոլիստը, երրորդը՝ ծանրաձողը և ծանրորդը և այլն: Այնուհետև մենք հաշվի ենք առնում բոլոր քարտերը և խառնում ենք: Առաջին ցանկացողը սկսում է գույգեր հավաքել՝ անվանելով նրանց: Խաղի ավարտից հետո երեխաները առաջարկում են այս խաղը խաղալու կանոնների իրենց

տարբերակները: Իմանալով, որ խաղերը կարելի է պատրաստել սեփական ձեռքերով, երեխաները սկսում հորինել և պատրաստել իրենց սեփական խաղերը: Հատկապես կարևոր էմ համարում հաշմանդամություն ունեցող երեխաների ներգրավումը սեփական ձեռքերով խաղեր ստեղծելու և դրանց մասնակցելու գործընթացում: Իր համար գրավիչ գործողությունների ընթացքում աշակերտը սովորում է պլանավորել (իրագործել սեփական ծրագիրը, գործողությունների հաջորդականությունը, սկսած գործը հասցնել ավարտին), գործել իր հասակակիցների հետ, սովորում է ինքնատիրապետում, հարգանք սեփական աշխատանքի և այլ երեխաների աշխատանքի արդյունքների նկատմամբ:

Իմ աշխատանքում ես օգտագործում եմ «Նախագծերի մեթոդ» տեխնոլոգիան, որն, իմ կարծիքով, ամենահարմարն է երեխաների նախաձեռնողականության, ստեղծագործական ունակությունների և անկախության զարգացմանը, ընտրություն կատարելու ունակության ձևավորման համար:

Երեխաների հետ իրականացրել ենք հետևյալ նախագծերը.

- «Սպորտը կյանք է» նախագիծ;
- «Իմ սիրած սպորտը» նախագիծ;
- «Առողջ ապրելակերպ» նախագիծ.

Երեխաների նախաձեռնության և անկախության զարգացման համար առանձնահատուկ նշանակություն ունեն երեխաների անձնական մինի նախագծերը, երբ երեխան ինքնուրույն կամ մեծահասակների օգնությամբ ստեղծատվություն է փնտրում իրեն հետաքրքրող թեմայի վերաբերյալ: Երեխաները ներկայացնում են իրենց աշխատանքները տարբեր մեթոդներով. նրանք ստեղծում են թեմատիկ պաստառներ, թեմատիկ ներկայացումներ, դասավորություններ և այլն:

Երեխաների նախաձեռնողականությունն ու անկախությունը զարգացնելու համար ես ձգտում եմ ընդլայնել ծնողների հետ փոխգործակցության ուղիները:

Հրավիրում ենք ծնողներին բոլոր մարզական միջոցառումներին: «Ուսումնասիրության» օրվա շրջանակներում ծնողներն իրենք են իրականացնում

վարժություններ, մասնակցում սպորտային փոխանցումավազքերի «Մայրիկ, հայրիկ, ես սպորտային ընտանիք եմ», «Սպորտային որոնումներ», մասնակցում «Առողջ սնուցում ընտանիքում», «Առողջ ապրելակերպ ընտանիքում», «Սպորտային հոբբի ընտանիքում» նախագծերին:

Ձևավորված ծնողական ակտիվ դիրքորոշումը և ծնողների ակտիվ մասնակցությունը համարում եմ ընտանիքի հետ իմ աշխատանքի արդյունք: Ամեն տարի մարզադահլիճի մարզահրապարակի վազքուղու վրա մեկնարկի են դուրս գալիս յուրաքանչյուր դասարանից թիմերը, և ծնողների թիմը:

Մասնակցելով սպորտային միջոցառումներին՝ ծնողները հնարավորություն են տալիս երեխաներին հպարտանալ իրենց սիրելիներով և զգալ ավելի վստահ: Ինքնավստահությունն օգնում է սովորողներին լինել ավելի ակտիվ, նախաձեռնող, անկախ: Երեխաների անկախության զարգացման խնդրի լուծմանը օգնում են նաև խորհրդատվությունները, ծնողական հանդիպումները, անհատական զրույցները ծնողների հետ, վարպետության դասերը ծնողների համար: Պարզևատրումը միշտ նպաստում է ծնողների և երեխաների ցանկությանը ակտիվորեն դրսևորվել մարզադահլիճի բոլոր գործողություններում:

Երեխաների նախաձեռնողական, ինքնուրույն գործողությունները պետք է խրախուսվեն ոչ միայն դասարանում, այլև զբոսանքի ժամանակ: Սովորած շարժումների ոչ ստանդարտ օգտագործման հզոր խթան է երեխաների ինքնուրույնության ձևավորման համար: Հնարավոր են հետևյալ խաղային գոտիները՝ գնդակով խաղերի տարածք (բասկետբոլի գամբյուղ, վոլեյբոլի ցանց, թիրախներ, տարբեր չափերի գնդակներ, ավազի պարկեր, մահակներ և այլն); «հանգիստ գոտի» (շաշկի, սպիլիկին, բիլբոկ, սեղանի խաղեր և այլն):

Հատկապես պետք է խրախուսել բացօթյա խաղերի ինքնուրույն կազմակերպումը, որպես զբոսանքի պարտադիր բաղադրիչ: Եթե մանկավարժը նախաձեռնում է խաղը, ապա այն վարելու ընթացքում անհրաժեշտ է երեխաներին սովորեցնել շարժումների արտահայտիչությունը, շարժումների համակցություններ կազմել, այդ նպատակով օգտագործել գեղարվեստական բառ, որը թույլ է տալիս ավելի խորը բացահայտել ստացվածը:

Անկախության և նախաձեռնողականության դաստիարակության ուղղությամբ աշխատանք տանելով՝ ուսուցիչը պետք է իմանա դրանց դրսևորման չափանիշները: Մեր կարծիքով, այս կամային հատկանիշների ցուցիչ դրսևորումներն են՝ սեփական շարժիչ գործողություններ կազմակերպելու և իրականացնելու կարողությունը. գործել ըստ պլանի, շփվել այլ երեխաների հետ որպես շարժիչ առաջադրանք լուծելու մաս, վերլուծել իրենց և հասակակիցների գործողությունները՝ արտահայտելով արժեքային դատողություններ:

Այսպիսով, երեխայի նախաձեռնողականության և ինքնուրույն վարքագծի զարգացման հիմնական պայմանը մանկավարժական հաղորդակցությունն է՝ հիմնված համագործակցության, փոխըմբռնման, հանդուրժողականության սկզբունքների վրա:

Եզրակացություն և առաջարկություններ

Աշխատելով այս հարցի վերաբերյալ համապատասխան հոգեբանական, մանկավարժական և մեթոդական գրականության միջոցով՝ ակնհայտ է եզրակացնել, որ տարրական դպրոցի ֆիզկուլտուրայի դասընթացում ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը շատ կարևոր են, որոնց մշակումը զգալի ջանքեր է պահանջում ֆիզկուլտուրայի ուսուցչից:

Անկասկած, դրված նպատակին հասնելը գրեթե անհնար է միայն ժամանակակից դասագրքերի հեղինակների առաջարկած միջոցներով ու մեթոդներով: Դա պայմանավորված է սովորողների անհատական հատկանիշներով: Իրոք, կախված ֆիզկուլտուրայի վերաբերյալ նրանց հիմնական գիտելիքների մակարդակից, կառուցվում է տարբեր մեթոդներ աշակերտների ստեղծագործական ունակությունների զարգացման համար:

Այսպիսով, այս հետազոտական աշխատանքում դիտարկվել են սովորողների ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակությունների զարգացմանը նպաստող մեթոդները և տեխնիկան: Այս կապակցությամբ կատարվել են հետևյալ առաջադրանքները.

- այս թեմայի վերաբերյալ արդեն առկա գիտական և մեթոդական գրականության հետազոտություն,
- ստացված տեղեկատվության ընդհանրացում և համակարգում.
- մշակված մեթոդաբանության կիրառման արդյունավետության փորձարարական ստուգու:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին անկախության, նախաձեռնության և ստեղծագործության խթանումը կարևոր է սովորողների ամբողջական զարգացման համար: Ահա այս նպատակներին հասնելու հինգ առաջարկություն.

Սովորողներին առաջարկեք մի շարք ֆիզիկական վարժություններ, որոնցից կարող են ընտրություն կատարել: Թույլ տվեք նրանց ընտրել այնպիսի գործողություններ, որոնք իրենց ամենաշատն են հետաքրքրում:

Խրախուսեք սովորողներին ստեղծել իրենց սեփական մարզումները: Տրամադրեք նպատակներ դնելու ուղեցույցներ, ինչպիսիք են սովորությունը, ուժը կամ ճկունությունը բարելավելը:

Խնդիրների լուծման մարտահրավերները ներառեք ֆիզիկական գործունեության մեջ: Օրինակ, ստեղծեք խոչընդոտների դասընթացներ, որոնք պահանջում են սովորողներից մշակել ռազմավարություններ դրանք արդյունավետ ավարտելու համար: Խրախուսեք նրանց մտածել քննադատաբար և ստեղծագործաբար՝ հաղթահարելու ֆիզիկական խոչընդոտները՝ զարգացնելով և՛ խնդիրներ լուծելու նրանց հմտությունները, և՛ ստեղծագործական ունակությունները:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին այս առաջարկությունների ընդգրկումը կարող է օգնել սովորողներին զարգացնել անկախությունը՝ տալով նրանց ընտրություն, խրախուսել նախաձեռնությունը առաջնորդության հնարավորությունների միջոցով և զարգացնել ստեղծագործականությունը՝ ներկայացնելով մարտահրավերներ և ինքնարտահայտման ուղիներ: Այս ռազմավարությունները ոչ միայն կբարձրացնեն նրանց ֆիզիկական պատրաստվածությունը, այլև կնպաստեն նրանց ընդհանուր անհատական աճին:

Գրականության ցանկ

1. Ա. Արշաֆյան, Ա. Քառյան, Ուսուցման մեթոդների կիրառումը ֆիզկուլտուրայի դասերին, 2017:
2. Ильин, Е.П. Психология физического воспитания [Текст] / Учебн. Пособие/ 1987. -287 с.
3. Кот Н.А., Формирование самостоятельных и инициативных действий детей в процессе выполнения физических упражнений, 2008.
4. Половников Н. А. К вопросу об истории проблемы воспитания познавательной самостоятельности и активности школьников (1917-1940-е гг.) // Из истории педагогики Татарии. Казань, 1972. С.178-181.